

Tereza Kosáková
Od zábavy k tragédii: proměny dramatického proverbu Alfreda de Musset

Oponentský posudok

Tereza Kosáková si pre svoju bakalársku diplomovú prácu zvolila vskutku neobvyklú a v českej teatrológii málo prebádanú tému, dramatický proverb Alfreda de Musseta. Táto voľba bola prirodzeným vyústením autorkinho systematického záujmu o francúzsku a predovšetkým romantickú dramatikú a divadlo. Diplomantka sa rozhodla predstaviť Alfreda de Musseta inak než len ako autora Lorenzaccia, ale predovšetkým ako predstaviteľa typického žánru francúzskej salónnej kultúry, ku ktorému sa české divadlo vracia len sporadicky.

Autorka prácu rozdelila na tri širšie kapitoly, najskôr žáner dramatického proverbu približuje v širšom historickom kontexte, s dôrazom na formovanie intelektuálnych salónov a ich obľubu v 17.storočí a približuje aj život a tvorbu Mussetovho predchodcu, L.C.Carmontella, ktorý bol jedným z najvýraznejších propagátorov a tvorcov dramatického proverbu.

V ďalšej kapitole sa venuje životu a dielu Alfreda de Musseta, ktorého neukazuje len v konvenčne známom svetle ako predstaviteľa romantickej literatúry (hoci by k tomu trochu kliše názov kapitoly iste zvädzal), ale hlbšie skúma i autorove snahy o vymedzenie sa voči romantickému literárnemu hnutiu, predstavuje vývoj jeho dramatickej tvorby, respektíve všima si hlavne jeho dramatické proverby, ktoré tvoria jej výraznú časť.

Poslednou časťou práce je analýza Mussetovej hry S láskou nejsou žádné žerty, o ktorej uvažuje ako o hraničnom príklade formy, ktorá konfrontuje tragickú dramatickú výstavbu s konvenciami dramatického proverbu. V kapitole sa autorka okrem vlastnej analýzy venuje aj dostupným českým prekladom, porovnáva úryvky prekladov Karla Krausa a Jána Simkaniča, na interpretačných posunoch od Krausa k Simkaničovi ukazuje vývoj prekladu dramatického textu v súvislostiach vývoja jazyka i divadelnej praxe. V závere kapitoly sa sústreďuje na hru a hravosť, ktorá je pre dramatický proverb charakteristická, a na slovo ako prostriedok konania. Súčasne v hre nachádza inšpirácie a odkazy na Commediu Dell'arte, Molièrove hry alebo Marivauxa a jeho konštrukty dvorenia sa a milostných hrátok. Chváľitebné je, že si Kosáková uvedomuje ďalší vývoj tohto žánru, jeho odkazy v európskej dramatike a dokonca konštatuje, že presahy sa dajú nájsť aj u českých autorov, hoci tieto tézy nijak ďalej nerozvíja. Súčasťou práce sú i prehľadné prílohy (zoznam Mussetových proverbov, súpis prekladov hry S láskou nejsou žádné žerty a súpis inscenácií hry v českom divadle po roku 1945).

Diplomová práca Terezy Kosákovovej potvrdzuje autorkin mimoriadny záujem a zaujatosť, čo dokladá i obširny zoznam literatúry, ktorý zahŕňa nielen encyklopedické publikácie ale aj zahraničné štúdie a odborné texty. Autorka preukazuje schopnosť práce s cudzojazyčnými zdrojmi, citlivú prácu s prameňmi, predovšetkým ale so samotným skúmaným proverbom a rôznymi prekladmi. Hoci sa nevyhýba prehľadovým a faktografickým pasážam, nerobí tak na úkor samotnej analýzy. Oceňujem, že je schopná sa sústreďiť na skúmaný jav a premýšľať o ňom v danom historickom a spoločenskom kontexte, bez toho, aby zbytočne odkazovala k všeobecne známym a pre prácu nie podstatným faktom. Kosáková počíta s poučeným (alebo aspoň zaujatým) čitateľom/kou, čo pomáha udržať prácu a formulované myšlienky v kompaktnej podobe. Mimoriadne zaujímavá je časť, v ktorej predstavuje ženské autorky, ktoré dramatický proverb vnímali ako edukatívny prostriedok a iste sa o žánre dá uvažovať ako výraznom emancipačnom zdroji pri formovaní ženskej literatúry.

I napriek precíznej práci so zdrojmi a poctivej príprave sa dajú nájsť rezervy, napríklad keď autorka píše o inscenačnej tradícii hry S láskou nejsou žádné žerty v českom divadle, ide o veľmi zjednodušený pohľad, neformuluje, prečo sa zaoberá len inscenáciami po roku 1945, podobne ako priložená inscenačná tradícia – znamená to, že sa táto Mussetova hra do roku 1945 nehrala?

Autorka nepodáva žiadne vysvetlenie. Hoci nie je jej primárnym záujmom reflexia žánru dramatického proverbu v českom divadle, išlo by o zaujímavé zamyslenie sa nad tým, ako si so žánrom české inscenácie poradili a či si ho vôbec v danej situácii uvedomovali. Podobne neobratne pracuje s citovaním z recenzií, kde sa nedozvieme mená autorov. Trochu prekvapivo môže pôsobiť, že autorka napriek dostupným prekladom hry pracuje v texte viacmenej s originálnym francúzskym názvom, rovnako by nebolo na škodu, ak by vlastné preložené citáty z cudzojazyčnej literatúry použila priamo do textu práce a nielen do poznámky pod čiaru. V práci sa nájde niekoľko zjednodušujúcich formulácií, a stylistických neobratností, alebo preklepov.

Napriek tomu považujem bakalársku diplomovú prácu Terezy Kosákovej za obohacujúci príspevok do výskumu francúzskej romantickej dramatiky, v rámci ktorého je žáner dramatického proverbu neprávom obchádzaný.

Prácu doporučujem k obhajobe a po úspešnej obhajobe navrhujem hodnotenie.....

Otázka pre diplomantku:

- ♣ V závere práce píšete o tom, že odkaz alebo inšpirácie dramatickým proverbom sa dajú nájsť aj v českej dramatike, spomínate V.K.Klicperu a J.Vrchlického. Ktoré konkrétne hry máte na mysli a v čom sledujete presahy k dramatickému proverbom?

V Prahe, dňa 7.6.2016

Mgr.art. Eva Kyselová, PhD.